

© Zsolnay Verlag / Heribert Corn, www.zsolnay.com.at

Mircea Cărtărescu (Bucarest, 1956) és poeta, prosista, crític literari i publicista. És considerat un dels escriptors amb més projecció internacional de Romania. Ha guanyat pràcticament tots els premis literaris del seu país i nombrosos premis internacionals, entre els quals el Premi Berlín de Literatura 2012, el Premi Gregor von Rezzori 2016, el Premi Thomas Mann de Literatura 2018 i el Premi Formentor de les Lletres 2018. Més recentment, la prestigiosa Fira Internacional del Llibre de Guadalajara li ha concedit el premi FIL 2022. Conegut per practicar una prosa acurada, la seva obra retrata l'entropia en la vida contemporània europea i l'anhel d'empatia al cor de la condició humana. *L'ala dreta* és l'últim lliurament de la trilogia *Encegador*, que ha situat l'autor com una de les veus literàries més importants del nostre segle.

Antònia Escandell Tur (Eivissa, 1979) és llicenciada en teoria de la literatura i literatura comparada. Entre els anys 2008 i 2011 va ser lectora a la Universitat Alexandru Ioan Cuza de Iași, al nord de Romania, i des d'aleshores ha participat en diversos projectes amb l'Institut Cultural Romanès i el Festival Internacional de Literatura i Traducció de Iași. Ha publicat l'assaig *Chris Marker y La Jetée: La fotografía después del cine* (Jekyll & Jill, 2013) i ha escrit articles sobre cine, literatura i fotografia en diaris i revistes. Actualment es dedica a la docència del català i a la traducció del romanès. A Periscopi s'han publicat les seves traduccions de *Solenioide* (2017), la primera novel·la de Mircea Cărtărescu publicada en català, *L'ala esquerra* (2018), *El cos* (2020) i *L'ala dreta*, l'última part d'*Encegador*.

Uwe Tellkamp – «Un univers narratiu singular i únic com el de Kafka, Joyce i Borges.»

Inés Martín Rodrigo, *El Periódico de España* – «El nen que va aprendre a estimar els llibres gràcies a la seva mare ara que està molt malalta la cuida, conscient que cada moment compartit podria ser el darrer. És la immensa humanitat de qui creu en el valor de les paraules, en la seva importància, ja sigui a través de la seva poesia, la forma més elevada del seu art, o amb la seva prosa, gens prosaica.»

Marta Rebón, *La Lectura, El Mundo* – «El tancament de la monumental trilogia del romanès Mircea Cărtărescu il·lumina (o encega) amb una prosa inesgotable escrita com si fos poesia que esculpeix un monument a la paraula com a forma de resistència cultural.»

Andrés Ibáñez, *ABC Cultural* – «Els tres llibres d'*Encegador* són tres monstres d'una complexitat i ambició tan descomunals que sembla que facin empetitir la resta de llibres i la resta d'autors del món.»

Cinzia Fiori, *Corriere della Sera* – «Mircea Cărtărescu té una capacitat d'escriptura extraordinària, una densitat en la narració poc usual i un talent per a la imaginació que acaba seduint fins i tot els lectors de novel·les més convencionals. Només cal seguir-lo fidelment i, de sobte, tot es connecta, regalant aventures, coneixements, reflexions i sorpreses.»

Christian Moraru, *American Review* – «Cărtărescu està conquerint Europa amb la nostàlgia com a escut, i a França, Itàlia i Alemanya s'endú un premi rere l'altre.»

Lothar Müller, *Süddeutsche Zeitung* – «Cărtărescu, que va créixer en aquella Romania socialista de principis dels anys seixanta i que va sobreviure sota el mandat de Nicolae Ceaușescu mentre era adolescent i després exercint de professor, integra aquest material biogràfic a la seva proposta, juntament amb la inconfusible aroma del dia a dia, les olors, els rituals, els sabors del menjar a les cantines, els udols dels tramvies sobre les vies en estat de descomposició.»

Die Zeit – «Una obra veritablement universal.»

Mircea Cărtărescu

L'ala dreta

ENCEGADOR III

Traducció del romanès d'Antònia Escandell Tur

ANTÍPODA, 70

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *Orbitor. Aripa dreapta*

© 2007 by Mircea Cărtărescu / Paul Zsolnay Verlag Wien 2014

Primera edició: gener del 2023

© de la traducció: Antònia Escandell Tur, 2023

© del collage de coberta: collage de Tono Cristòfol (© de les imatges: ruskpp/
AdobeStock, 2018)

© de la fotografia de l'autor: Zsolnay Verlag / Heribert Corn (www.corn.at), 2020

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2023

Publicat per Edicions del Periscopi SLU

info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi

Instagram: [@edicions_del_periscopi](https://www.instagram.com/edicions_del_periscopi)

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola

Maquetació: Octavi Gil Pujol

Correcció: Rudolf Ortega, Óscar Lozano, Francesc Gil-Lluch

Disseny de la col·lecció i interiors: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 11,5.

Dipòsit legal: B 21620-2022

ISBN: 978-84-19332-13-4

La traducció d'aquest llibre ha rebut una ajuda del Romanian Cultural Institute.
We acknowledge the support of the Romanian Cultural Institute for this translation.

Project financed by

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

«Marana ta! (Veni, senyor!)»

Sant Pau, *Primera carta als corintis*, 16-22

Primera part

Era el 1989, any del Senyor. Arreu se sentia parlar de guerres i revoltes, però ningú no s'espantava, perquè tothom sabia que eren coses que havien de passar. Era com en temps de Noè: tothom bevia, menjava, es prometia i es casava, tal com s'havia fet d'ençà dels temps de Nimrod, el llegendari caçador, i tal com era d'esperar que farien els seus fills, i els fills dels seus fills, pels segles dels segles. Cap d'ells no envelliria ni moriria, la seva estirp no s'acabaria extingint en la pregonesa dels segles, l'home s'enfrontaria a tots els cataclismes i en sortiria triomfant, fins a la fi dels temps. I posant per cas que el sol es transformés en un tomàquet gegantí i anés engolint, un per un, els planetes del seu voltant, la gent, que hauria après a volar, migraria cap a altres constel·lacions, i allí seguiria menjant i bevent, prometent-se i casant-se. I posant per cas que l'univers en eterna expansió s'anés refredant a poc a poc, fins a l'extinció final, la gent migraria, a través d'hiperespais i forats de cuc, cap a universos paral·lels, universos-nens, mons evolucionats i seleccionats darwinísticament per poder-los acollir, a ells, els immortals, de manera que així poguessin seguir bevent i menjant. No hi hauria elohims que diguessin:

«Donem-li mort, a l'home, que respira pels narius, perquè, quin valor pot tenir?».

Els terratrèmols i les epidèmies se succeïen per tot arreu, però la gent, que sabia llegir el rostre del cel i sabia dir, en cas d'albirar un núvol cap a ponent, «segur que demà plourà», era cega a aquests senyals. Continuava menjant, bevent, comprant, venent, plantant, construint, tal com havia fet sempre, en temps de guerra i en temps de calamitats. Es compraven càmeres de fer fotos i bicicletes, anaven al cinema, parlaven per telèfon, miraven la televisió, escrivien llibres que al cap de mil anys se seguirien llegint, cada matí s'omplien el pit amb l'aroma del cafè acabat de fer, llegien les notícies als diaris, que obrien de bat a bat davant els seus ulls per tal de no veure la realitat.

Sacsejaven, com unes papallones mutilades, la seva única ala, avançant a empentes i rodolons, ara enlairant-se, ara arrossegant-se. Perquè construïen, incansables, una història del passat, sense cap preocupació per construir-ne una del futur. De profetes ja no n'hi havia, i tampoc hi eren aquells que els havien arribat a veure. Avançaven sense saber cap a on, absurdament, com un animal que tingués tots els òrgans sensitius a la part posterior del cos, obligant-lo a contemplar, eternament, el reguitzell de bavalles que anava deixant al seu pas. Les estelles de la tassa que acabava de caure a terra s'enlairaven soles, es tornaven a enganxar les unes amb les altres i la tassa es reconstruïa a la mà. Els pètals secs del lliri del gerro s'illuminaven, sense més ni més, a l'ampit, reviscolaven i es vinclaven, tesos, s'estovaven en el violeta més pur i s'enlairaven cap al pecíol per reconstituir la pintoresca i triomfant inflorescència. Un escotoma gegantí els cobria la meitat del camp visual: el passat ho era tot, el futur era res. La gent avançava de recules, cap a piràmides i menhirs, cap als úters d'on havia sortit, cap al punt d'una massa i una densitat interminable abans del qual ni tan sols res ha existit.

I així va ser com, quan un llampec va travessar el cel de banda a banda, il·luminant com si es fes de dia la part fosca de l'esfera i enllumenant encara més l'hemisferi que es trobava a plena llum del sol, posant una resplendor sobtada, sobrenatural, als rius entortolligats i als oceans, als fiords i als casquets glacials dels pols, els animals dels boscos van córrer a amagar-se als seus caus, les aranyes van recular cap al centre de les teranyines i els peixos van descendir cap als abismes, però la gent, que sap que l'estiu està a punt d'arribar quan la fulla de l'ametller comença a verdejar, es va posar les ulleres de sol i es va enfilars als terrats dels edificis, va activar els sistemes de seguretat, va contemplar el cel amb uns ulls com taronges, bocabadada, i finalment va tornar als seus quefers, tot arronsant les espatlles. L'índex Nasdaq no va registrar cap davallada extraordinària durant aquells dies. Les forquilles, que durant un segon s'havien aturat en l'aire, van reprendre el seu camí cap a la boca, i les parelles que just en aquell moment s'encastaven als llits, entre llençols rebregats, i havien quedat paralizades d'espant, van seguir talpejant, l'instant següent, rere l'orgasme promès.

També des de Bucarest es va poder contemplar, a finals del 1989, any fatídic, el darrer any de l'home damunt la Terra, el llampec engegador, estenent-se, al cel, amb llargues i tremoloses ramificacions, com l'empremta d'un ofidi reptant per la superfície del món. Va ser just després de l'hora de dinar d'un dia llòbrec de mitjans de desembre, i va fer tornar blancs els edificis de per Magheru, l'església Armenească, els grans magatzems Victoria i el Comitè Central, com en una fotografia sobreexposada. Un milió de rostres girats cap al cel, mortificats, ullerosos, famèlics i amb les dents corcades, amagats sota els barrets i els mocadors, van transformar-se en una màscara blanca i esfereïdora que durant un instant els va convertir en espectres venjadors reclamant la seva sang.

Cap a Buzești, uns conductors encegats per aquella descàrrega furiosa van oblidar els sots que s'obrien a l'asfalt i hi van trabucar els seus Dacia rovellats. Després la ciutat va tornar a quedar fosca i es va continuar morint en la seva habitual escala de grisos, en aquell color cendra cadavèric que era el seu aspecte habitual. A dos quarts de cinc ja era nit tancada. Les bombetes dels fanals que flanquejaven els carrers a banda i banda s'havien oblidat d'encendre's, així com, en barris sencers, els llums de dins les cases. A través de les finestres dels blocs d'habitatges dels barris obrers, coneguts com a «capses de mistos», s'hi veien homes i dones movent-se a les palpentés, somnàmbuls, al voltant de l'esquitx daurat d'una espelma. Vist des de dalt, en aquells moments Bucarest devia semblar, per entre els núvols carregats de neu, un poble prou extens que només es distingia per aquells pipellejos febles dels quinqués. En temps de guerra, els bombarders l'haurien sobrevolat sense afinar-lo. Ciutat dels morts i de les tenebres, de les ruïnes i de la infelicitat. Liquen cendros i polsegós esparpallat damunt la interminable plana de Bărăgan.

A les set del vespre, mentre a la part oest d'aquesta Europa coberta de neu Viena, París i Roma i Estocolm i Lisboa resplendien com focs d'artifici projectats cap al cel; mentre les fileres d'automòbils, als carrers, lliscaven com uns verms interminables, amb els llums vermells els que anaven cap a un sentit, d'un blanc resplendent els que anaven cap a l'altre; mentre els repetidors de televisió i els fumerals altíssims de les centrals termoelectriques i els anuncis dels motels i els focus als angles dels camps de futbol transformaven el continent en un *flipper* excèntric; mentre els llums intermitents dels avions substituïen les estrelles obliteratedes, Bucarest va morir i el seu record va quedar esborrat de la faç de la terra. No en va quedar pedra sobre pedra. Era un paisatge sorprenent, una paràbola per a la resta de pobles, una ruïna on el mussol

i l'eriçó es construïen el cau. Però així com, fent ús de la seva gran saviesa, el Senyor va amagar als erudits les coses sagrades i les va descobrir als nens, i va triar encarnar-se en un home a la menystinguda Galilea, i no a Jerusalem, així també li va ser concedit a aquesta infeliç ciutat de formigó i rovell de veure, primer que cap altra, la meravella.

Perquè a aquella hora llòbrega el calabruix que havia caigut durant tot el dia va amainar. Per damunt de la ciutat el cel es va esclarir i van aparèixer les estrelles, resplendents i perfumades com si un pedaç del cel de l'estiu que s'arquejava per damunt d'Herăstrău s'hagués perdut per entre els cels entorrellats de la ciutat. Aleshores, de les estrelles va descendir una aparició que primer semblava un insecte minúscul, un d'aquells saltamartins diminuts que surten disparats de l'herba a cada passa nostra. Mentre descendia, molt lentament, cautelós, sobrevolant la nit, els detalls d'aquell objecte, lleugerament il·luminat per una radiació interior, van començar a distingir-se millor. Tenia forma de medusa, i era igual de transparent. Una volta com de safir, tan límpida com el cel, descansava damunt quatre pals de color ultramarí, que van resultar ser, a la segona mirada, quatre criatures petrificades, amb les ales, com les d'un albatros, desplegadas. Al costat de cadascuna d'elles hi havia una roda coberta d'ulls. Quan aquella meravella es va aturar, a un centenar de metres de l'Hotel Intercontinental, els milicians que patrullaven la plaça deserta de davant el Comitè Central van poder veure (i comunicar-ho, alarmats, als seus superiors) que per damunt de la volta de safir translúcid, com una estàtua coronant la cúpula d'una basílica, hi havia un tron llavorat, de la mateixa substància mineral, massissa, ornamentada amb símbols i arabescos incomprendibles. Asseguda al tron hi havia una criatura que semblava una persona, embolcallada en unes vestidures resplendents com l'aram. Irradiava, al seu voltant, una llum irisada. L'andròmina mística feia un

terrabastall tumultuós, com el trepig d'una multitud, un fragor com de maregassa, tan intens i unànime que els mecànics, els electricistes i les cambres que dormien un son profund a les seves cambres estretes i atapeïdes, embolcallats en les mantes com unes estàtues etrusques, es van despertar un instant, van redreçar el cap de damunt el coixí i es van quedar escoltant fins que el fragor es va confondre amb la bronzidera de la sang dins l'òida. Després es van deixar caure, altra vegada, en els seus somnis de costelles de porc, muntanyes de salami i mandonguilles amb prunes, els somnis d'una nació famèlica. Un noieta de pell colrada, per la banda de Rahova, va saltar del llit i es va precipitar cap a la finestra esquerdada, enganxada amb cinta adhesiva. Es va arrapar amb una mà al radiador glaçat i, apuntant amb un dit tort cap al cel, es va posar a cridar tan fort com va saber: «És mon pare! És mon pare! El Carro de Déu i la seva cavalleria!» Aviat li van respondre els repics furiosos dels veïns a les parets fines com el cartró d'aquell estudi d'un bloc de classe treballadora.

I finalment, els qui havien fet cua durant tota la nit, fos per reomplir les bombones de butà, fos per aconseguir una mica de carn o de formatge, entatxonats els uns contra els altres per no morir-se de fred, van donar una llambregada al cel, però no se sap si el mal de clatell, o potser el fred devastador, o potser la resignació de presidiaris que se'ls endevinava als ulls, els va tornar a acotar, profundament, els fronts cap a terra.